

Національний університет
“КИЄВО - МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ”
Кафедра загальноправових наук

Робочий тематичний план
навчальної дисципліни

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО

Обсяг годин - 81 Триместри викладання - 7
з них -
- лекційних - 26 Форма контролю - іспит
- групових - 26
- консультацій - 2 Кредитів за курс - 1,5
- самостійних - 27

АНОТАЦІЯ

Цей курс є коротким оглядом міжнародного публічного права. Він базується на ознайомленні з особливостями, основними поняттями, категоріями, інститутами та галузями міжнародного права. Передбачається також отримання навичок роботи з міжнародними договорами та справами Міжнародного Суду ООН, їх тлумачення та застосування до конкретних ситуацій міжнародного життя.

Розділ 1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА
(Теорія міжнародного права)

Вступ. Міжнародно-правова діяльність України: історія та сучасність /лекція - 1 год./
Література (за номерами списку) : а) обов’язкова: 18; б) додаткова: 3.

Тема 1. Поняття та особливості сучасного міжнародного права /лекція - 1 год./ Література: а) обов’язкова: 18, 19; б) додаткова: 5, 6, 13.

Семінар: Поняття та особливості сучасного міжнародного права /2 год./

План:

1. Визначення поняття “міжнародне публічне право”.
2. Глобальні проблеми сучасності і міжнародне право.
3. Система міжнародного права. Функції міжнародного права.
4. Україна і міжнародне право.

Література до семінару а) обов’язкова: 2, 18, 19; б) додаткова: 3, 5, 6, 13, 15.

Тема 2. Міжнародна правосуб’єктність /лекція - 2 год./

Література: а) обов’язкова: 24, 27; б) додаткова: 3, 4, 6, 9.

Семінар: Держава як суб’єкт міжнародного права /2 год./

План

1. Поняття та види суб'єктів міжнародного права.
 2. Визнання держав. Декларативна і конститутивна теорії визнання.
 3. Правонаступництво держав.
 4. Україна як суб'єкт міжнародного права.
 5. Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного права.
- Література до семінару: а) обов'язкова: 8, 16, 18-21; б) додаткова: 6, 13, 15.

Тема 3. Міжнародний правотворчий процес /лекція - 2 год./

Література: а) обов'язкова: 18, 19; б) додаткова: 5, 6, 13.

Семінар: Особливості міжнародного правотворчого процесу. Міжнародне звичаєве право /2 год./

План:

1. Міжнародне звичаєве право, шляхи творення.
 2. Норми *jus cogens*.
 3. Загальні принципи права.
 4. Зв'язок між національною і міжнародною правотворчістю.
- Література до семінару: а) обов'язкова: 2, 3, 18, 19; б) додаткова: 6, 13, 15.

Тема 4. Поняття громадянства в міжнародному праві /лекція - 2 год./

Література: а) обов'язкова: 18, 19; б) додаткова: 6.

Семінар: Міжнародно-правові аспекти громадянства /2 год./

План

1. Поняття громадянства. Співвідношення державної належності та громадянства.
 2. Набуття і втрата громадянства.
 3. Подвійне громадянство.
 4. Проблема безгромадянства.
 5. Правове становище іноземних громадян.
 6. Правовий статус біженців.
 7. Регламентація громадянства в законодавстві України.
- Література до семінару: а) обов'язкова: 18-21; б) додаткова: 6, 7, 15.

Тема 5. Міжнародно-правова відповідальність /лекція - 2 год./

Література: а) обов'язкова: 18-20; б) додаткова: 6, 15.

Семінар: Міжнародні протиправні діяння та міжнародно-правова відповідальність

План

1. Поняття та види міжнародних протиправних діянь.
 2. Поняття та юридична природа міжнародно-правової відповідальності.
 3. Відповідальність держави за міжнародним правом.
 4. Підстави міжнародно-правової відповідальності.
 5. Форми міжнародно-правової відповідальності.
 6. Міжнародно-правові санкції.
 7. Індивідуальна та колективна відповідальність в міжнародному праві.
 8. Види юрисдикції держави над особою (універсальна, екстратериторіальна тощо)
- Література до семінару: а) обов'язкова: 9-11, 18-20; б) додаткова: 6, 15.

Розділ 2. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 6. Право міжнародних договорів /лекція - 2 год./

Література: а) обов'язкова: 18-20; б) додаткова: 5, 6.

Семінар: Право міжнародних договорів /2 год./

План

1. Поняття та класифікація міжнародних договорів.
2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р.
3. Укладення міжнародних договорів.
4. Застереження до договору.
5. Виконання договорів.
6. Співвідношення міжнародного договору та внутрішньодержавного закону.
7. Тлумачення міжнародних договорів.
8. Припинення дії міжнародного договору.

Література до семінару: а) обов'язкова: 1, 7, 16, 18-20; б) додаткова: 5, 6, 15.

Тема 7. Права людини і міжнародне право /лекція - 2 год./

Література: а) обов'язкова: 18-20; б) додаткова: 1, 4, 17.

Семінар: Міжнародне право з прав людини, нації (народу).

План

1. Природа прав людини.
2. Класифікації прав людини.
3. Універсальність прав людини?
4. Глобальні засоби забезпечення та захисту прав людини.
5. Регіональні засоби забезпечення та захисту прав людини
6. Захист прав національних меншин у міжнародному праві.
7. Права корінних народів.

Література до семінару: а) обов'язкова: 1, 2, 4-6, 18-20; б) додаткова: 1, 4, 17.

Тема 8. Дипломатичне та консульське право /семінар - 2 год./

План

1. Поняття дипломатичного права.
2. Органи загального та безпосереднього керівництва дипломатичними зносинами держави.
3. Постійні дипломатичні представництва.
4. Дипломатичні привілеї та імунітети.
5. Поняття та особливості консульського права.
6. Право представництва при міжнародних організаціях.

Література до семінару: а) обов'язкова: 13, 14, 18-20; б) додаткова: 5, 6.

Тема 9. Територія в міжнародному праві /лекція - 2 год./

Література: а) обов'язкова: 18-20; б) додаткова: 5, 6.

Семінар: Територія і міжнародне право /2 год./

План

1. Види території згідно з міжнародним правом.
2. Поняття територіального верховенства.
3. Res nullius, res communis.
4. Державні кордони та їх правовий режим.
5. Правові основи зміни державної території.
6. Територіальні спори та претензії.

Література до семінару: а) обов'язкова: 17, 18-20; б) додаткова: 5, 6.

Тема 10. Міжнародне морське право /лекція - 2 год./

Література: а) обов'язкова: 18-20; б) 5, 7.

Семінар: Міжнародне морське право /2 год./

План

1. Поняття міжнародного морського права.
2. Розвиток міжнародного морського права.

3. Класифікація та режим морських просторів.

Література до семінару: а) обов'язкова: 15, 18-20; б) додаткова: 5, 7.

Тема 11. Міжнародне повітряне право /лекція - 2 год./

Література: а) обов'язкова: 18-20; б) додаткова: 5, 7.

Тема 12. Право міжнародних організацій /лекція - 2 год./

Література: а) обов'язкова: 18-20; б) додаткова: 2, 5-7.

Семінар: Право міжнародних організацій

План

1. Поняття та класифікація міжнародних організацій.
2. Правосуб'єктність міжнародних організацій
3. Система ООН.
4. Регіональні міжнародні організації.
5. Статус міжнародних конференцій.

Література до семінару: а) обов'язкова: 2, 3, 18-20; б) додаткова: 5, 7, 11.

Тема 13. Міжнародне економічне право /лекція - 2 год./

Література: а) обов'язкова: 21;

Семінар: Міжнародне економічне право /2 год./

План

1. Поняття міжнародного економічного права.
2. Джерела міжнародного економічного права.
3. Головні багатосторонні угоди в галузі міжнародних економічних відносин.
4. Суб'єкти міжнародного економічного права.
5. Проблема громадянства міжнародних корпорацій.
6. Шлях України до ГАТТ - СОТ.

Література до семінару: а) обов'язкова: 21; б) додаткова: 5, 7, 9.

Тема 14. Мирні засоби вирішення міжнародних спорів /лекція - 2 год./

Література: а) обов'язкова: 2, 18, 20; б) додаткова: 2.

Семінар: Мирні засоби вирішення міжнародних спорів. Гуманітарна інтервенція /2 год./

План

1. Розвиток принципу мирного вирішення міжнародних спорів.
2. Дипломатичні переговори і консультації.
3. Посередництво і добрі послуги.
4. Міжнародні слідчі комісії та комісії примирення.
5. Міжнародний арбітраж.
6. Міжнародний судовий розгляд.
7. Гуманітарна інтервенція.

Література до семінару: а) обов'язкова: 2, 12, 18, 20; б) 2, 8.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Співвідношення суверенітету держав та міжнародного права.
2. Дія міжнародного звичаєвого права.
3. Принцип "покарай або видай іноземній державі" в міжнародному праві.
4. Юрисдикція Міжнародного Суду Справедливості.
5. Загальні принципи міжнародного права з охорони довкілля.
6. Проблема гуманітарної інтервенції.
7. Міжнародні карні трибунали.

8. Застосування сили в міжнародному праві.
9. Роль практики держав у становленні міжнародного звичаю.
10. Три покоління прав людини.
11. Універсальна та регіональна система захисту прав людини.
12. Міжнародне право з погляду феміністичної теорії.
13. Система захисту прав людини у Страсбурзі та в Женеві: спільне та відмінне.
14. Обов'язок держав захищати права біженців у міжнародному праві.
15. Міжнародне співробітництво в боротьбі зі злочинністю.
16. Міжнародний тероризм як особливий вид злочинів міжнародного характеру.
17. Незаконна торгівля наркотиками як міжнародний злочин.
18. Рабство і подібні до нього інститути і звичаї.
19. Боротьба з незаконним захопленням повітряних суден та іншими актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації.
20. Міжнародне право щодо захисту культурних цінностей.
21. Україна як сторона угод про взаємну правову допомогу.
22. Проблема безкарності у міжнародному праві.
23. Права людини у зовнішній політиці держав.
24. Проблема корінних народів у сучасному міжнародному праві.
25. Міжнародно-правова діяльність гетьманів Української козацької республіки.
26. Мирні договори Київської Русі з Візантією.
27. Зборівський договір 1649 р.
28. Міждержавні договори Української козацької республіки з Московією.
29. Магдебурзьке право в Україні.
30. Берестейський договір 1918 р.
31. Українська надзвичайна дипломатична місія при Апостольському престолі в 1919 р.
32. Міжнародно-правова діяльність УРСР у 1919-23 рр.
33. Міжнародно-правова діяльність УРСР у 1944-89 рр.
34. Діяльність Української Гельсінської групи щодо впровадження Гельсінських угод.
35. Українські жіночі організації та міжнародний жіночий рух у кінці XIX - першій пол. XX ст.
36. Український жіночий рух в контексті міжнародного жіночого руху в 90-х роках XX ст.
37. Українська термінологія міжнародного права.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Конституція України 1996 р.
2. Статут Організації Об'єднаних Націй 1945 р.
3. Статут Міжнародного Суду Справедливості 1945 р.
4. Загальна декларація прав людини 1948 р.
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р.
6. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р.
7. Конвенція про право міжнародних договорів 1969 р.
8. Віденська конвенція про правонаступництво держав по відношенню до договорів 1978 р.
9. Конвенція про запобігання злочинів геноциду і покарання за нього 1948 р.
10. Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства 1968 р.
11. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поводження і покарання 1984 р.
12. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни 1949 р. та Протоколи I і II до Женевських конвенцій.
13. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р.
14. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р.
15. Конвенція з морського права 1982 р.
16. Закон України "Про міжнародні договори України" 2004 р.

17. Закон України “Про державний кордон України” від 4.11.1991 р.
18. Антонович М.М. Міжнародне публічне право: Навчальний посібник. – К.: КМ Академія, 2003. – 308 с.
19. Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В. Міжнародне право. Основи теорії: Підручник / За ред. В.Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2002. – 608 с.
20. Міжнародне право. Основні галузі: Підручник / За ред. В.Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2004. – 816 с.
21. Дмитрієв А.І., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2000.
22. Shaw M.N. International Law. 5th ed. - Cambridge University Press, 2004.- 1288 p.

Додаткова література

1. Антонович М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини. - К.: КМ Academia, 2000. - 262 с.
2. Бруз В.С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів. - К.: Либідь, 1995. - 111 с.
3. Васильєва-Чекаленко Л.Д. Україна в міжнародних відносинах (1944-1996). - К.: Освіта, 1998. - 176 с.
4. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. Пер. з англ. - К.: “АртЕк”, 1997. - 583 с.
5. Георгіца А.З. Міжнародне публічне право. В 2 кн. - Чернівці: Рута, 1995.
- Коев В. “Сила - останній аргумент США” //Голос України. - № 140. - 31.07.1999. - С. 13.
6. Лукашук І.І. Международное право: Общая часть. - М.: Изд-во БЕК, 1996. - 371 с.
7. Лукашук І.І. Международное право: Особенная часть. - М.: Изд-во БЕК, 1998. - 410 с.
8. Неліп М.І., Мережко О.О. Силовий захист прав людини: Питання легітимності в сучасному міжнародному праві. - К.: Наук. думка, 1998. - 192 с.
9. Опришко В.Ф. Міжнародне економічне право. - К.: Либідь, 1995. - 192 с.
10. Піскун О. Основи міграційного права: Порівняльний аналіз: Навчальний посібник. - К.: “МП Леся”, 1998. - 360 с.
11. Спеціалізовані установи системи ООН / За ред. В.С. Бруза. - К.: Либідь, 1995. - 116 с.
12. Суверенітет України і міжнародне право /Відпов. ред. В.Н. Денисов, В.І. Євінтов. - К.: Манускрипт, 1995. - 360 с.
13. Тускоз Ж. Міжнародне право: Підручник. Пер. з франц. - К.: АртЕк, 1998. - 416 с.
14. Україна в міжнародно-правових відносинах. Книга I: Боротьба із злочинністю та взаємна правова допомога. - К.: Юрінком, 1996. - 1176 с.
15. Brownlie I. Principles of Public International Law. 4th ed. - Oxford: Clarendon Press, 1990. - 748 p.
16. International Law Chiefly as Interpreted and Applied in Canada. 5th ed. / H.M. Kindred et al. - Emond Montgomery Publications Limited, 1993. - 957 p.
17. Smith R.K.M. Textbook on International Human Rights. – Oxford University Press, 2005. – 404 p.

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ЧИТАННЯ

Тема 1.

Williams P., Scharf M.P. NATO Intervention on Trial: The Legal Case That Was Never Made // Human Rights Review. - 2000. - V. 1. - P.103-107.

Von Kohl Ch. Priority for Human Rights or for International Law? // Human Rights Review.- 2000. - V. 1. - P. 88-93.

Тема 2.

Kamminga Menno T. State Succession in Respect of Human Rights Treaties // E.J.I.L. - 1996. - V. 7. - 469-484.

Гетьман В. “Нульовий варіант” крізь призму втрачених можливостей // Політика і час. - 1996. - № 6. - С. 16-20.

Рилач Ю., Святун В. За “нульовим варіантом” // Політика і час. - 1998. - № 6. С. 3-9.

Reparations Case. Adv. Op. [1949] I.C.J. Rep. 174 (Kindred., ed. International Law..., p. 41-47)

Тема 3.

B. Simma and Ph. Alston, “The Sources of Human Rights Law: Custom, Jus Cogens, and General Principles” // Australian Yearbook of International Law. – 1992. – P. 82-102.

Simma and Alston, ibid. 102-108

Тема 4.

Nottebohm Case (Liechtenstein v. Guatemala) [1955] I.C.J. Rep. 4 (International Law..., ed. by H.M. Kindred, p.384)

Синельников А. Правовий статус осіб з подвійним громадянством //Політика і час. - 1993. - № 10. - С.12-16.

Тема 5.

Антонович М.М. Відповідальність держави та особи в міжнародному праві // Укр. часопис міжн. права. – 2002. - № 2. – С. 21-28.

Aust A. Lockerbie: The Other Case // Int’l & Comp. L.Q. - 2000. - V. 49. - P. 278-296.

Gibney M., Tomasevski K., Vedsted-Hansen J. Transnational State Responsibility for Violations of Human Rights // Harv. Hum. Rts J. - 1999. - V. 12. - P. 267-295.

Тема 6.

Мережко О. Поняття міжнародного договору в сучасній доктрині і практиці міжнародного публічного права // Українське право. - 2000. - № 1. - С. 121-127.

Чалий О. Міжнародний договір - суверенна воля держави // Політика і час. - 1994. - № 5. - С. 13-17.

Крохмаль В. Про юридичну дійсність міжнародних договорів // Право України. - 1996. - № 5. - С. 74-77.

Reservations to the Convention on Genocide Case. Adv. Op. [1951] I.C.J. Rep. 15 (International Law..., ed. by H.M. Kindred, p. 93).

Тема 7.

Ritter M.A. Human Rights: The Universalist Controversy. A Response to Are the Principles of Human Rights "Western" Ideas?... // California Western Int'l L. J. - 1999. - V. 30. - P. 71-90.

Janis M.W. The Efficacy of Strasbourg Law // Connecticut Journal of Int'l L. - 2000. - V. 15. - P. 39-46.

Якемчук Р. Міжнародний захист меншин // Політика і час. - 1997. - № 9. - С. 37-46; № 10. - С. 27-36.

Тема 8.

US Diplomatic and Consular Staff in Tehran Case. United States v. Iran [1980] I.C.J. Rep. 3 (Kindred, ed., p. 317-320).

Гуменюк Б. Структура та персонал дипломатичного представництва. Дипломатичний корпус // Політика і час. - 1997. - № 7. - С. 67-73.

Гуменюк Б. Дипломатичні привілеї та імунітети // Політика і час. - 1997. - № 3. - С. 58-63.

Гуменюк Б. Встановлення дипломатичних відносин, відкриття дипломатичних представництв, припинення дипломатичної місії... // Політика і час. - 1997. - № 5-6. - С. 70-75.

Гуменюк Б. Консульські установи та організація їх роботи // Політика і час. - 1997. - № 8. - С. 60-68.

Гуменюк Б. Торговельні представництва в сучасній дипломатичній практиці // Політика і час. - 1997. - № 9. - С. 70-74.

Гуменюк Б. Спеціальні місії як форма дипломатії // Політика і час. - 1997. - № 11. - С. 57-62.

Тема 9.

Кулик М. Встановлення критеріїв справедливості правового регулювання делімітації континентального шельфу // Право України. - 2001. - № 7. - С. 106-109.

The Island of Palmas Case, Netherlands v. U.S.

Western Sahara Case. Adv. Op. [1975] I.C.J. Rep. 12

Тема 10.

Mehdiyoun K. Current Developments. Ownership of Oil and Gas Resources in the Caspian Sea // The Am. J. Int'l L. - 2000. - V. 94. - P. 179-189.

The Gulf of Main Case (Canada v. United States) [1984] I.C.J. Rep. 246

Алфер'єв І. Зона особливого напруження - морський кордон // Політика і час. - 1998. - № 10. - С. 3-6

Дмитриченко І. Значення вихідних ліній при розмежуванні морських просторів // Українське право. - 2000. - № 1. - С. 160-164.

Тема 11.

Павлишин О. Сучасні проблеми організації та обслуговування повітряного руху при міжнародних повітряних сполученнях // Укр. часопис міжн. права. - 2002. - № 4. - С. 68-75.

Shaw M.N. Air Law and Space Law // Shaw M.N. International Law. - P. 369-383.

Тема 12.

Войтович С. Система та право міжнародних економічних організацій // Укр. часопис міжн. права. - 2001. - № 1. - С. 12-24.

Тарасюк Б. Вступ України до СОТ: „за” і „проти” // Голос України. - 6 бер. 2003 р. - № 43. - С. 6.

Березний А. Шлях до ГАТТ/СОТ // Політика і час. - 1997. - № 7. - С. 25-29.

Кисельова Т. Чи слід нам поспішати в СОТ? // Політика і час. - 1998. - № 2. - С. 18-21.

Мірус О. Для глобальної економічної лібералізації. ГАТТ/СОТ: становлення всесвітнього економічного правового поля // Політика і час. - 1997. - № 12. - С. 26-34.

Gesser A. Why NAFTA Violates the Canadian Constitution // Denver J. Int'l L. & Pol'y. - 1998. - V. 27. - 121-150.

Тема 13.

Мережко О. Міжнародний захист прав людини і „гуманітарна інтервенція” // Укр. часопис прав людини. - 1995. - № 1. - С. 70-74.

Cox K.E. Beyond Self-Defence: United Nations Peacekeeping Operations & the Use of Force // Denv. J. Int'l L. & Pol'y. - 1999. - V. 27. - P. 239-273.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Чи мало визнання Боснії-Герцоговини, Хорватії, Словенії країнами Європи та США вплив на трагічні наслідки розпаду колишньої Югославії?
2. Чи є міжнародне право частиною права США, України?
3. Чи можуть іноземці постати перед українським судом?
4. Чи загрожує міжнародне право з прав людини державному суверенітету?
5. Чи є права людини універсальними?
6. Чи є права жінок універсальними?
7. Статус Тайваню в міжнародному праві.
8. Чи існує міжнародне кримінальне право?
9. Право на розвиток: ілюзія чи реальність?

Умови визначення НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Робота в триместрі - 60 балів
Іспит - 40 балів
 Разом - 100 балів

1. РОБОТА В ТРИМЕСТРІ

Види робіт	Їх кількість	Максимум балів за 1 умови отримання	Заохоч. бали	Разом
1. Лекції	13		5*	
2. Семінари	13	30 (доповідь - 30 змістовна відповідь - 30 відпрацювання пропуску з поважн. прич. - 28) 3 доповнення	1**	30
3. Письмові роботи	2	30 (тест - 30 рецензія - 30		30
Разом:				60

2. ІСПИТ

Тест	1			40
Разом:				100***

Примітки:

* Заохочувальні бали за лекції додаються за умови відвідування всіх лекцій та активної участі в них.

** Заохочувальні бали за доповнення до відповідей під час семінарів додаються до середньоарифметичного балу за семінарські заняття

*** Загальна сума балів не повинна перевищувати 100: бали за наукову роботу (виступ на науковій конференції, написання статті, наукового реферату тощо) в разі необхідності нараховуватимуться замість інших видів контрольних заходів

.....доц. М.М. Антонович

Схвалено кафедрою „31” серпня 2007 р.

Завідувач кафедри

.....доц. М.М. Антонович